

Fimmtudaginn 30. október 1997.

Nr. 46/1997.

**Porgeir A. Þorgeirsson og
Vátryggingafélag Íslands hf.**

(Jakob R. Möller hrl.)

gegn

Axel Ström Óskarssyni

(Magnús Guðlaugsson hrl.)

Bifreiðir. Skaðabætur. Líkamstjón. Örorkumat. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Pétur Kr. Hafstein, Garðar Gíslason, Guðrún Erlendsdóttir, Hjörtur Torfason og Markús Sigurbjörnsson.

Áfrýjendur skutu málinu til Hæstaréttar með stefnu 29. janúar 1997. Þeir krefjast sýknu af öllum kröfum stefnda og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst þess, að héraðsdómur verði staðfestur og áfrýjendur dæmdir in solidum til að greiða sér 4.500.000 krónur með vöxtum, eins og í dóminum greinir, frá 22. júlí 1992 til 21. desember 1995, en með dráttarvöxtum samkvæmt 10. og 12. gr. vaxtalaga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags auk málskostnaðar í héraði. Þá krefst stefndi málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

I.

Málavöxtum er lýst í héraðsdómi, og er ekki ágreiningur um þá. Eins og þar kemur fram, var bifreið áfrýjandans Þorgeirs A. Þorgeirssonar ekið aftan á bifreið stefnda 22. júlí 1992, og hlaut stefndi nokkur meiðsl í hálsi, vinstri öxl og mjóbaki. Í matsgerð lækna Jónasar Hallgrímssonar og Ragnars Jónssonar 18. febrúar 1994 var varanleg læknisfræðileg örorka stefnda vegna slyssins metin 15%. Í viðbótarmati þeirra 11. september 1995 var varanleg fjárhagsleg örorka hans metin nokkru hærri eða 25%.

Ekki er deilt um bótaskyldu áfrýjenda samkvæmt 89. gr. og 90. gr. umferðarlaga nr. 50/1987, sbr. 97. gr.

II.

Áfrýjendur segja annan megentilgang áfrýjunar vera þann að fá úr því skorið, að læknisfræðileg örorka verði lögð til grundvallar við

útreikning örorkutjóns, en ekki fjárhagsleg örorka. Í framangreindu viðbótarmati læknanna 11. september 1995 segir, að ennþá geti stefndi ekkert tekið til hendinni sjálfur til erfiðari starfa. Hann geti ekki unnið einn sem múrari í almennu múrverki og sé háður því að geta notað meistararéttindi sín þannig, að hann starfi með öðrum, er vinni erfiðari verkin. Þá segja lækarnir, að „á samdráttartímum eins og í dag“ sé fjárhagsstaða hans erfið. Engin sérstök eða almenn rök koma fram í matsgerðinni fyrir síðastnefndri fullyrðingu. Fyrir héraðsdómi lýstu lækarnir því, að hún væri ekki byggð á tilteknum gögnum eða tölum frá opinberum aðilum.

Í úrlausnum dómstóla um verðmæti tapaðra framtíðartekna vegna örorku hefur almennt verið litið til læknisfræðilegrar örorku og hún höfð til hliðsjónar við ákvörðun örorkubóta. Hæstiréttur hefur í allnokkrum dómum undanfarin ár hafnað því, að mat um fjárhagslega örorku yrði lagt til grundvallar við útreikning örorkutjóns. Eins og þessu máli og sönnunargögnum í því er háttað, eru ekki forsendur til að víkja nú frá þeirri dómvenju, sem skapast hefur.

III.

Þá vilja áfrýjendur í annan stað fá hnekkð því mati héraðsdómara, að rétt sé að hafa til hliðsjónar útreikning örorkutjóns, þar sem 25% álagi er bætt við meðaltekjur iðnaðarmanna sökum þess, að stefndi aflaði sér meistararéttinda í múrsmíði skömmu eftir slysið. Aðilar eru á hinn bóginn sammála um, að við útreikning örorkutjóns verði ekki byggt á rauntekjum stefnda síðustu árin fyrir slys.

Eins og málið liggur fyrir, er ósannað, að stefndi hefði aukið tekjur sínar um fjórðung eða eitthvert annað hlutfall eftir öflun meistararéttinda í múrsmíði, hefði þetta slys ekki borið að höndum. Er því ekki unnt að reikna með hærri tekjum en meðaltekjum iðnaðarmanna, eins og gert er að jafnaði, þegar ekki er til að dreifa upplýsingum um aðrar tekjur iðnaðarmanna, er verða fyrir örorkutjóni.

IV.

Með vísun til þess, sem að framan greinir, er rétt að hafa til hliðsjónar við úrlausn málsins örorkutjónsútreikning Jóns Erlings Þorlákssonar tryggingafræðings frá 19. ágúst 1996, sem gerður var að

ósk áfrýjenda. Þar er miðað við áðurnefnt örorkumat frá 18. febrúar 1994, þar sem gert var ráð fyrir 100% örorku í sex mánuði, 50% í aðra sex mánuði og 15% til frambúðar. Miðað við meðaltekjur iðnaðarmanna er höfuðstólsverðmæti vinnutekjutaps vegna tímabundinnar örorku metið 1.121.600 krónur og vegna varanlegrar örorku 4.052.200 krónur. Verðmæti tapaðra lífeyrisréttinda er áætlað 243.100 krónur. Við útreikning höfuðstólsverðmætis eru fram að útreikningsdegi notaðir vextir og vaxtavextir af almennum sparisjóðsbókum í Landsbanka Íslands, en eftir þann dag 4,5% vextir og vaxtavextir. Aðrar forsendur útreikningsins eru hefðbundnar.

Við útreikning tjóns vegna varanlegrar örorku ber að draga frá dagpeninga frá Tryggingastofnun ríkisins, að fjárhæð 377.961 krónu, sem stefndi fékk greidda 25. apríl 1994 vegna tímabilsins 30. júlí 1992 til 25. ágúst 1993. Samkvæmt dómvenju er og rétt, að bætur vegna varanlegrar örorku sæti frádrætti vegna hagræðis af eingreiðslu bóta og skattfrelsi þeirra. Ekki hefur verið sýnt fram á annað með óyggjandi hætti en að stefndi hefði þrátt fyrir meistaranám sitt um kvöld og helgar getað haft fullar meðaltekjur iðnaðarmanna næsta ár eftir slys, ef það hefði ekki orðið, og ber því að bæta honum tímabundið örorkutjón að fullu með 1.121.600 krónum. Þá á stefndi samkvæmt dómvenju rétt á bótum vegna tapaðra lífeyrisréttinda, 243.100 krónum. Loks þykja miskabætur hæfilega ákveðnar 250.000 krónur. Frá þessum fjárhæðum ber að draga slysdagsverðmæti greiðslna frá áfrýjanda Vátryggingafélagi Íslands hf. árin 1992 og 1993, 1.617.061 krónu, og örorkubætur frá Tryggingastofnun ríkisins 16. febrúar 1994, 290.671 krónu.

Samkvæmt framansögðu verða áfrýjendur dæmdir til að greiða stefnda 2.500.000 krónur með vöxtum, eins og hann krefst, frá slysdegi til 15. nóvember 1995, vöxtum samkvæmt 7. gr. vaxtalaga frá þeim degi til 19. ágúst 1996, er framangreindur líkindareikningur var gerður, en dráttarvöxtum frá þeim degi til greiðsludags. Við ákvörðun upphafstíma dráttarvaxta er þess að gæta, að stefndi aflaði ekki nýs útreiknings með sömu forsendum og áfrýjendur miðað við dagsetningu fyrri útreiknings, 15. nóvember 1995, er hann lét fylgja kröfubréfi sínu 21. sama mánaðar. Þær fjárhæðir, sem hér um ræðir, skulu greiðast að frádregnum 1.413.364 krónum, er tryggingafélagið greiddi stefnda 8. janúar 1996.

Áfrýjendur skulu greiða stefnda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og greinir í dómsorði.

D ó m s o r ð :

Áfrýjendur, Þorgeir A. Þorgeirsson og Vátryggingafélag Íslands hf., greiði in solidum stefnda, Axel Ström Óskarssyni, 2.500.000 krónur með 1% ársvöxtum frá 22. júlí 1992 til 11. ágúst 1993, 1,25% ársvöxtum frá þeim degi til 11. nóvember sama ár, 0,5% ársvöxtum frá þeim degi til 15. nóvember 1995, 0,6% ársvöxtum frá þeim degi til 1. febrúar 1996, 0,9% ársvöxtum frá þeim degi til 11. sama mánaðar, 1% ársvöxtum frá þeim degi til 21. sama mánaðar, 0,9% ársvöxtum frá þeim degi til 21. apríl sama ár, 0,8% ársvöxtum frá þeim degi til 11. maí sama ár, 0,7% ársvöxtum frá þeim degi til 19. ágúst sama ár, en með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags, allt að frádregnum 1.413.364 krónum 8. janúar 1996.

Áfrýjendur greiði stefnda 500.000 krónur samtals í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

S é r a t k v æ ð i Hjartar Torfasonar

Ég er sammála öðrum dómendum um annað en II. kafla atkvæðis þeirra.

Viðbótarmat læknanna tveggja frá 11. september 1995 er að vísu gert með skírskotun til svonefndrar fjárhagslegrar örorku, en í raun er það mat á læknisfræðilegri örorku manns í stöðu stefnda, þ. e. faglærðs manns í múraraiðn. Er réttlætning þeirrar matsaðferðar einkum í því fólgin, að stefndi var maður nærri miðjum aldri, sem hafði stundað þá iðn um tólf ára skeið, þegar slys hans bar að höndum, og var í þann veginn að öðlast meistara réttindi í iðninni, sem hann hefur síðan aflað. Hann hugðist og starfa áfram að þessari atvinnugrein og hafði meðal annars stofnað til félagsskapar við annan

múrara í því skyni. Fyrir liggur, að eftir slysið hefur hann reynt að halda áfram á sömu braut.

Í ljósi þeirra staðreynda um hagi stefnda, sem hér getur, er rétt að leggja það til grundvallar við ákvörðun bóta vegna slyssins, að varanleg örorka hans af völdum þess sé meiri en 15% og í raun allt að 25%, eins og lækarnir töldu að lokum. Er sú afstaða samkvæm almennum skaðabótareglum og þeirri dómvenju, sem mestu hefur ráðið á þessu sviði undanfarna áratugi.

Samkvæmt því og atvikum málsins að öðru leyti er það niðurstaða mín um úrslit þess, að dæma beri áfrýjendur til að greiða stefnda in solidum 3.600.000 krónur ásamt vöxtum og málskostnaði samkvæmt atkvæði annarra dómenda og að frádræginni þarnefndri greiðslu.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 15. janúar 1997.

Mál þetta, sem dómtekið var að loknum munnlegum málflutningi 19. desember sl., er höfðað af Axel Ström Óskarssyni, Krókabyggð 14, Mosfellsbæ, gegn Þorgeiri A. Þorgeirssyni, Norðurfelli 11, Reykjavík, og Vátryggingafélagi Íslands hf., Ármúla 3, Reykjavík, með stefnu, birtri 28. maí 1996.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndu verði dæmdir in solidum til að greiða sér 5.934.999 krónur með 1% vöxtum frá 22. júlí 1992 til 11. ágúst 1993, með 1,25% ársvöxtum frá þeim degi til 11. nóvember 1993, með 0,5% ársvöxtum frá þeim degi til 15. nóvember 1995, með 4,5% ársvöxtum frá þeim degi til 21. desember 1995, en með dráttarvöxtum samkvæmt 10. og 12. gr. vaxtalaga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags. Þess er krafist, að vextir leggjist við höfuðstól á tólf mánaða fresti, í fyrsta sinn 21. desember 1996. Þá krefst stefnandi, að stefndu verði dæmdir in solidum til að greiða sér málskostnað að mati dómsins með inniföldum áhrifum 24,5% virðisaukaskatts á málflutningsþóknun. Til frádráttar framangreindum kröfum komi 1.413.364 krónur, sem greiddar voru 10. janúar 1996.

Stefndu gera þær dómkröfur að verða algjörlega sýknaðir af kröfum stefnanda. Jafnframt krefjast þeir málskostnaðar úr hendi stefnanda að mati dómsins og að teknu tilliti til virðisaukaskatts.

Málavextir og ágreiningsefni.

Miðvikudaginn 22. júlí 1992 var bifreiðinni Ö-4617 ekið aftan á bifreiðina G-14547, er stefnandi ók norður Höfðabakka í Reykjavík. Síðar sama dag leitaði stefnandi til slysadeildar Borgarspítalans vegna meiðsla, er hann hlaut við áreksturinn. Við komu þangað kvartaði hann um óþægindi frá hálsi og

vinstri öxl, og einnig hafði hann ónot í mjóbaki. Fram kom við skoðun, að hann hafði tognað í hálsi og mjóbaki.

Stefnandi fór aftur á slysadeild 21. ágúst 1992 og var þar reglulega í eftirliti til 25. ágúst 1993. Hann fékk hálskraga fyrstu dagana, en einnig fékk hann bólgueyðandi lyf og verkjatöflur og nokkrum sinnum verkjasprautur, eins og fram kemur í vottorði Jóhanns Róbertssonar, læknis á slysa- og bæklunarlækningadeild Borgarspítalans, dagsettu 8. september 1993. Honum var ráðlögð algjör hvíld um tíma, en hann gat stundað léttari vinnu þess á milli. Stefnandi var daglega í sjúkraþjálfun á Reykjalundi í tvo mánuði frá nóvember 1992.

Í málatalilbúnaði stefnanda kemur fram, að hann var í námi í múraraíðn í meistaraskólanum, þegar slysið varð, og lauk því í desember sama ár. Hann hafði ári fyrir slysið stofnað fyrirtækið Eðalmúr hf., sem annast múrviðgerðir. Af stefnanda hálfu er því haldið fram, að hann hafi átt erfitt með að stunda vinnu eftir slysið vegna einkenna frá vinstri öxl og hálsi.

Með sameiginlegri matsbeiðni málsaðila, dags. 25. október 1993, var óskað eftir skriflegu og rökstuddu álitu lækna Jónasar Hallgrímssonar og Ragnars Jónssonar á atriðum, er varða læknisfræðilega og fjárhagslega örorku stefnanda. Samkvæmt mati þeirra, sem dagsett er 18. febrúar 1994, var læknisfræðileg örorka stefnanda metin 100% frá slysinu í sex mánuði, 50% næstu sex mánuði, en varanleg læknisfræðileg örorka 15%. Læknarnir töldu ekki tímabært að meta fjárhagslega örorku stefnanda fyrr en í júlí 1995. Í viðbótarmatsgerð þeirra frá 11. september það ár kemur fram, að fjárhagsleg örorka var metin sama og læknisfræðileg örorka að öðru leyti en því, að varanleg fjárhagsleg örorka var metin 25%.

Að beiðni stefnanda var örorkutjón hans reiknað út af tryggingafræðingi 15. nóvember 1995. Í samræmi við þann útreikning krafði lögmaður stefnanda hið stefnda tryggingafélag um bætur með bréfi, dags. 21. nóvember 1995. Greiddi félagið 1.413.364 krónur í janúar 1996, en stefnandi hafði samkvæmt því, sem fram kemur í gögnum málsins, áður fengið greiddar 1.628.000 krónur frá félaginu. Stefnandi hefur höfðað mál þetta, þar sem hann telur, að tjónið hafi ekki enn verið bætt að fullu. Ágreiningur málsaðila snýst um útreikninga á tjóni stefnanda og fjárhæð bóta, en stefndu hafa einnig lagt fram útreikninga tryggingafræðings, dags. 19. ágúst 1996, sem þeir telja, að leggja beri til grundvallar við uppgjör bóta til stefnanda. Ekki er deilt um bótaskyldu stefndu.

Helstu málsástæður aðila og réttarheimildir, sem þeir miða við.

Stefnandi styður kröfur sínar í málinu á hendur stefndu við það, að öku- maður bifreiðarinnar Ö-4617, eignar stefnda Þorgeirs, hafi átt alla sök á því

umferðarslysi, sem leitt hafi til tjóns stefnanda. Stefndi Þorgeir sé því bótaskyldur samkvæmt 89. og 90. gr. umferðarlaga nr. 50/1987. Málið sé jafnframt höfðað gegn stefnda Vátryggingafélagi Íslands hf. samkvæmt 97. gr. sömu laga, enda hafi bifreiðin Ö-4617 verið tryggð lögboðinni ábyrgðartryggingu hjá því félagi samkvæmt XVIII. kafla umferðarlaga nr. 50/1987.

Stefnandi telur því fara fjarri, að tjón sitt hafi verið fullbætt með þeim greiðslum, sem hann hefur fengið frá stefnda Vátryggingafélagi Íslands hf., enda hafi hann lagt fram gögn, er sanni mun meira tjón. Telur hann, að miða beri bætur til sín við fjárhagslega örorku, en ekki læknisfræðilega, enda sé ljóst af matsgerð lækna, að því fari fjarri, að læknisfræðileg örorka sín sé réttur mælikvarði á það tjón, er hann hafi orðið fyrir 22. júlí 1992.

Stefnandi hafi á slysdegi verið 43 ára gamall múrarasveinn og nánast útlærður meistari. Hann hafi varið miklum tíma og fjármunum í að fullmennta sig í starfi, sem sé erfiðisvinna og reyni mjög á hendur, axlir og bak. Við slysið 22. júlí 1992 hafi hann skaðast svo í baki og öxlum, að sér sé ómögulegt að stunda það starf, sem hann hafi menntað sig til, þótt læknisfræðilega hafi hann ekki orðið fyrir nema 15% varanlegri örorku.

Stefnandi telur, að við ákvörðun bóta til sín vegna slyssins verði að taka mið af raunverulegum afleiðingum slyssins á aflahæfi sitt, en ekki líta einungis til hinnar læknisfræðilegu örorku. Í upphafi hafi hið stefnda vátryggingafélag verið sama sinnis, og því hafi orðið að samkomulagi með sér og félaginu að láta meta fjárhagslegar afleiðingar slyssins. Til þess að vinna það mat hafi verið fengnir lækarnir Ragnar Jónsson og Jónas Hallgrímsson. Málsaðilar hafi beðið eftir niðurstöðu þeirra um fjárhagslega örorku í tæp tvö ár, en þegar hún hafi legið fyrir, hafi tryggingafélagið snúið við blaðinu og þá viljað gera upp tjónið á grundvelli læknisfræðilegrar örorku. Stefnandi telur hið fjárhagslega örorkumat lækna mjög vandað og stefndu ekki hafa lagt fram nein gögn, er hnekki því. Við mat á fjárhagslegri örorku sé horft til hæfileika tjónþola, menntunar hans og starfsreynslu svo og möguleika hans til að afla sér annarrar menntunar og/eða stunda önnur störf gagnstætt læknisfræðilegri örorku, sem byggist á örorkutöflum og möguleikum tjónþola til þess að gegna óskilgreindu starfi.

Þá er af hálfu stefnanda talið, að miða beri útreikning örorkutjóns við meðaltekjur iðnaðarmanna að viðbættu eðlilegu álagi, þar sem stefnandi sé múrarmeistari, en ekki aðeins sveinn. Stefnandi hafi óskað útreiknings Jóns Erlings Þorlákssonar tryggingafræðings á tjóni sínu og sent honum öll gögn um laun og launatöflur múrarmeistara og sveina. Tekjur stefnanda síðustu ár fyrir slys hafi ekki verið nothæfur grundvöllur til útreiknings á

tjóni sínu, þar sem allt frá árinu 1988 hafi stefnandi verið í skóla, fyrst í sveinsnámi í múraraiðn í Iðnskólanum í Reykjavík og síðan í meistarskól-anum. Jón Erlingur hafi talið eðlilegt álag vera 25% og reiknað tjón stefnanda út frá því. Stefndu hafi ekki hnekkð þessum útreikningum, miðað eigin útreikninga á tjóninu ýmist við tekjur stefnanda á slysárinu eða meðaltekjur iðnaðarmanna, allt eftir því, hvað þeim best hentaði hverju sinni. Með hliðsjón af þessu beri að leggja útreikninga tryggingafræðingsins til grundvallar bótauppgjöri.

Krafa stefnanda er þannig sundurliðuð:

1. Bætur vegna varanlegrar örorku skv. útreikningi	kr. 7.763.100
2. Bætur vegna tapaðra lífeyrisréttinda	– 465.800
3. Frádráttur vegna skattfrelsis og eingreiðslu	– 2.057.225
Samtals	– 6.171.675
4. Bætur vegna tímabundinnar örorku	– 1.390.500
Samtals	– 7.562.175
5. Miskabætur	– 500.000
Samtals tjón	– 8.062.175
Greitt frá Tryggingastofnun ríkisins (eingreiðsla)	– –290.671
Greitt frá sama (dagp. 377.961, skattskyldir um 41,94%) (377.961 × 0,5806)	– –219.444
Innborganir (reiknaðar til slysdagsverðmætis)	– 1.617.061
Samtals	kr. 5.934.999

Af stefnanda hálfu er vísað til 264. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940, sbr. nú 2. mgr. 1. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993, um miskabætur. Um vexti er vísað til ákvæða vaxtalaga nr. 25/1987 og um málskostnað til 130. gr. laga nr. 91/1991. Kröfu um, að gætt sé áhrifa 24,5% virðisaukaskatts á málskostnað, styður stefnandi lögum nr. 50/1988, þar sem fram komi, að lög-mönnum sé skylt að innheimta virðisaukaskatt á þjónustu sína. Stefndandi reki ekki virðisaukaskattsskylda starfsemi og sé því nauðsynlegt að fá dæmdan málskostnað úr hendi stefndu með inniföldum áhrifum 24,5% virðisaukaskatts á málflutningsþóknun.

Sýknukrafa stefndu er studd þeim rökum, að tjón stefnanda hafi þegar verið bætt með uppgjöri hins stefnda tryggingafélags frá 8. janúar 1996 og því, sem áður hafi verið greitt. Af hálfu stefndu er því haldið fram, að stefnandi hafi í samræmi við meginreglur skaðabótaréttarins sönnunarbyrði um umfang tjóns síns. Því er sérstaklega mótmælt af hálfu stefndu, að stefndandi hafi sannað, að meiðslin muni valda sér þess háttar varanlegu líkamstjóni,

að skerða muni tekjuafлахæfi sitt framvegis í hlutfalli við þær forsendur, sem stefnandi gefi sér.

Því er sérstaklega mótmælt, að stuðst verði við svokallað fjárhagslegt mat við ákvörðun á tjóni stefnanda. Er í því sambandi vísað til þess, að Hæstiréttur hafi frá hausti 1995 til vors 1996 dæmt í allmörgum málum, þar sem því hafi verið haldið fram, að miða ætti tjón við svokallað fjárhagslegt mat. Rétturinn hafi lýst því, að venja sé að hafa læknisfræðilegt örorkumat til hliðsjónar við ákvörðun tjóns og ekki efni til þess að víkja frá því. Stefndu telja, að styðjast verði við það sjónarmið, þegar leyst er úr máli þessu. Einnig er af þeirra hálfu bent á, að almennt geti dómstólar ekki reist bóta-ákvörðun á fjárhagslegu mati. Ef það ætti að koma til álita, yrðu að vera fyrir því sérstakar röksemdir. Hinu fjárhagslega mati læknanna tveggja er mótmælt á þeim forsendum, að það sé að hluta til ómálefnalegt og taki m. a. mið af mati þeirra á efnahagsástandi í september 1995, sem sé örökstutt. Ekki verði séð, að lækarnir hafi haft gögn um efnahagsástand, sem mat þeirra hvíli þó á.

Þá er því haldið fram af hálfu stefndu, að líkindareikningur, sem kröfur stefnanda eru reistar á, miði ekki við réttar forsendur. Tekjuviðmiðun er mótmælt og því haldið fram, að hún sé gölluð, þar sem miðað sé við, að stefnandi hefði tekjur eins og þrautreyndir meistara í iðngreininni, enda þótt hann hafi nýlega aflað sér meistararéttinda og því ekki notið þeirrar viðskiptavildar, sem líklegt megi telja, að meistarar með langa starfsemi kunni að njóta. Stefndu telja eðlilegt að miða við meðaltekjur iðnaðarmanna, eins og tíðkist, þegar tekjusögu sé ekki til að dreifa, og vísa þeir í því sambandi til útreikninga frá 19. ágúst 1996, þar sem miðað er við 15% læknisfræðilega örorku stefnanda og meðaltekjur iðnaðarmanna. Enn fremur er því haldið fram af hálfu stefndu, að taka verði tillit til þess, að stefnandi muni líklega á nokkrum árum aðlaga sig líkamsáverka sínum, svo að hann hafi ekki merkjanleg áhrif á tekjuöflun hans. Er í því sambandi vísað til norrænna rannsókna, sem sýnt hafi, að læknisfræðileg örorka undir 30% leiði sjaldnast til tekjumissis.

Kröfu stefnanda um bætur vegna tapaðra lífeyrisréttinda er algjörlega mótmælt og vísað til þess, sem hér hefur komið fram, að engar líkur séu til þess, að 15% læknisfræðileg örorka, þótt sönnuð væri, leiði til rauntekjutaps síðar meir né heldur til afleidds taps vegna missis lífeyrisréttinda. Dómvenja eða fyrri uppgjörshéðir standi ekki til þess að viðurkenna þennan kröfulið, nema um sannað tap sé að ræða.

Af hálfu stefndu er því mótmælt, að stefnandi hafi sýnt fram á, að hann hafi orðið fyrir samsvarandi tekjutapi í eitt ár frá slysinu í sama hlutfalli og

tímabundin örorka hafi verið metin. Fram hafi komið hjá stefnanda, að hann hafi stundað nám í meistaraskólanum á haustönn 1992, þ. e. á þeim tíma, er hann hafi verið talinn algjörlega óvinnufær. Beri að taka tillit til þess við ákvörðun bóta fyrir tímabundið tekjutap.

Þá er miskabótakrafa stefnanda talin of há af hálfu stefndu og að miski sé innifalinn í örorkumati lækna að hluta. Með vísan til dómafordæma væri réttara að ákveða miskabætur 150.000–250.000 krónur, en ekki 500.000 krónur, eins og stefnandi gerði kröfu um.

Til viðbótar framangreindu er af hálfu stefndu talið, að taka þurfi tillit til hagræðis af eingreiðslu og skattfrelsis bóta í ríkara mæli en gert sé í út-reikningi á bótakröfu stefnanda, verði bótakröfur viðurkenndar í málinu.

Við munnlegan málflutning komu fram andmæli af hálfu stefndu gegn kröfu stefnanda um upphafstíma dráttarvaxta, en ekki væri í þessu tilviki um vanskil að ræða af þeirra hálfu.

Málkostnaðarkrafa stefndu er reist á 1. og 3. mgr. 129. gr. og 1. mgr. 130. gr. laga um meðferð einkamála nr. 91/1991 og krafa um virðisaukaskatt á lögum nr. 50/1988.

Niðurstöður.

Í máli þessu liggja fyrir læknisvottorð Jóhanns Róbertssonar, læknis á slysa- og bæklunarlækningadeild Borgarspítalans, dagsett 8. september 1993, og Torfa Magnússonar, sérfræðings í heila- og taugasjúkdómum, dagsett 21. janúar 1994, einnig matsgerð lækna Jónasar Hallgrímssonar og Ragnars Jónssonar, dagsett 18. febrúar 1994, sem hér að framan er sagt frá, og viðbótarmatsgerð þeirra, dagsett 11. september 1995. Þeir Jónas og Ragnar komu báðir fyrir dóminn við aðalmeðferð, staðfestu matsgerðir og gáfu nánari skýringar á þeim.

Í gögnum þessum kemur fram, að stefnandi hefur átt erfitt með að vinna sem múrari vegna þeirra meiðsla, er hann hlaut í umræddu umferðarslysi og valda honum verkjum í hálsi og í vinstri öxl. Nánar er því lýst svo í vottorði Jóhanns Róbertssonar, að stefnandi hafi ekki getað sinnt neinu, sem reyni verulega á vinstri öxl, og átt í erfiðleikum með öll störf, þar sem hann þurfi að halda hendinni út frá líkamanum og vinna upp fyrir sig. Í matsgerðinni frá 18. febrúar 1994 kemur fram, að stefnandi eigi að eigin sögn erfitt með að halda á múrbretti vegna axlarinnar og að þússa vegna hálsins. Einnig kemur fram í ofangreindum gögnum, að verkirnir aukist við átök og líkamlega erfið störf. Í vottorði Torfa Magnússonar kemur fram, að ein-kenni meiðslanna við skoðun, sem fram fór 12. ágúst 1993, hafi verið fremur væg og staðbundin, en þó haft talsverð áhrif á vinnugetu stefnanda, þar sem hann sé múrari og þurfi að vinna mikið upp fyrir sig.

Tímabundin örorka stefnanda vegna slyssins hefur verið metin 100% fyrstu sex mánuði eftir slys, en 50% næstu sex mánuði þar á eftir. Ekki er deilt um mat þetta, en hins vegar er deilt um, hver raunveruleg tekjuskерðing stefnanda hafi orðið vegna tímabundinnar örorku og við hvað eigi að miða við ákvörðun bóta fyrir þann hluta tjóns stefnanda. Í skattframtölum stefnanda kemur fram, að hann hafði í tekjur 1.232.700 krónur árið 1991, 747.901 krónu árið 1992 og 60.000 krónur árið 1993. Þá kemur fram í gögn-um málsins, að stefnandi var í meistaraskólanum frá 1. september 1991 til ársloka það ár og frá 1. janúar til 31. maí og 1. september til 31. desember árið 1992, en þá lauk hann námi. Samkvæmt því var hann í skólanum í fjóra mánuði árið 1991 og í níu mánuði árið 1992. Með vísan til þessa þykir rétt að miða við, að lækkun á tekjum stefnanda árin 1991 og 1992 megi bæði rekja til slyssins og náms stefnanda. Í því sambandi er þó rétt að hafa í huga, að í matsgerð Jónasar Hallgrímssonar og Ragnars Jónssonar frá 18. febrúar 1994 kemur fram, að nám stefnanda í meistaraskólanum fór fram kvöld og helgar og var samkvæmt því, sem þar kemur fram, 37 klukkustundir á viku. Með vísan til þess, að stefnandi hlaut meistaráréttindi í desember 1992, þykir rétt, að við ákvörðun bóta vegna tímabundinnar örorku árið 1992 verði hafðir til hliðsjónar útreikningar tryggingafræðings frá 19. ágúst 1996, þar sem tekjutap er reiknað út frá meðaltekjum iðnaðarmanna samkvæmt skýrslum Kjararannsóknarnefndar, en fyrir árið 1993 verði hafðir til hliðsjónar útreikningar frá 15. nóvember 1995, þar sem reiknað er út frá sömu meðaltekjum að viðbættu 25% álági vegna munar á tekjum meistara og sveina í múrverki. Af hálfu stefndu hafa ekki komið fram haldbær rök, sem mæli gegn því, að sú viðmiðun verði notuð, þegar áætlaðar eru tekjur múrarameistara. Þykja bætur hæfilega ákveðnar fyrir tímabundna örorku alls 1.000.000 króna.

Eins og fram kemur í matsgerðum Jónasar Hallgrímssonar og Ragnars Jónssonar frá árunum 1994 og 1995, hefur umferðarslys það, sem stefnandi varð fyrir 22. júlí 1992, haft meiri áhrif á vinnugetu hans en varanleg læknisfræðileg örorka segir til um, sem var metin 15%. Ástæður til þess eru þær, að stefnandi hefur aflað sér menntunar og réttinda sem múrarameistari, en störf múrara á hann mjög erfitt með að stunda vegna meiðslanna, sem lýst hefur verið hér að framan. Verður því að líta svo á, að læknisfræðileg örorka geti ekki talist nægjanlega traustur mælikvarði á þá skerðingu, sem stefnandi hefur orðið fyrir við slysið, til að afla tekna framvegis. Með vísan til þessa verður að telja sannað, að stefnandi muni verða fyrir meiri tekjuskерðingu en 15% varanleg læknisfræðileg örorka segir til um. Í viðbótarmati læknanna er varanleg fjárhagsleg örorka stefnanda metin 25%. Af

hálfu stefndu er því mótmælt, að það mat verði lagt til grundvallar við ákvörðun bóta, þar sem það sé að hluta til ómálefnalegt og taki m. a. mið af mati lækna á efnahagsástandi í september 1995, sem ekki verði séð, að þeir hafi haft gögn um við matið. Í framburði Jónasar Hallgrímssonar fyrir dóminum kom fram, að engin gögn hafi legið fyrir um það við matið, en þetta atriði hafi ekki vegið þungt í matinu. Í framburði Ragnars Jónssonar fyrir dóminum kom fram, að aðalatriði matsins hafi verið, að ein-kenni, sem stefnandi hafi haft, hái honum meira í starfi en ella, vegna þess að múrverk sé erfitt, sérstaklega fyrir herðar og háls.

Ekki hefur annað komið fram í málinu en stefnandi hefði haft fullar tekjur sem múrarameistari, eftir að hann öðlaðist þau réttindi í desember 1992, hefði hann ekki orðið fyrir umræddu slysi. Þykir rétt með vísan til þessa og þess, sem hér að framan hefur komið fram, að við ákvörðun bóta fyrir varanlega örorku verði hafðir til hliðsjónar útreikningar Jóns Erlings Þorlákssonar tryggingafræðings frá 15. nóvember 1995. Þykja heildarbætur fyrir varanlega örorku, þ. m. t. töpuð lífeyrisréttindi, og fyrir miska hæfilega ákveðnar 3.500.000 krónur að teknu tilliti til skattfrelsis bóta, hagræðis af eingreiðslu, greiðslna frá Tryggingastofnun ríkisins og innborgana stefnda Vátryggingafélags Íslands hf., sem inntar voru af hendi fyrir janúar 1996. Samkvæmt þessu verða bætur til stefnanda úr hendi stefndu því samtals 4.500.000 krónur.

Rétt þykir að fallast á kröfu stefnanda um vexti, sem eru sömu vextir og notaðir eru í framangreindum útreikningi Jóns Erlings Þorlákssonar frá 15. nóvember 1995. Einnig er rétt með vísan til 15. gr. vaxtalaga nr. 25/1987 að taka til greina kröfu stefnanda um dráttarvexti samkvæmt 10. og 12. gr. sömu laga og með vísan til þess, að kröfubréf stefnanda til stefnda Vátryggingafélags Íslands er frá 21. nóvember 1995, en þá lá fyrir örorkumat og útreikningur á fjárhæð tjóns stefnanda.

Málskostnaður þykir hæfilega ákveðinn 350.000 krónur, og hefur þá verið tekið tillit til virðisaukaskatts.

Frá framangreindum fjárhæðum dragast 1.413.364 krónur, sem greiddar voru 10. janúar 1996.

Dóm þennan kvað upp Sigríður Ingvarsdóttir héraðsdómari.

D ó m s o r ð:

Stefndu, Þorgeir A. Þorgeirsson og Vátryggingafélag Íslands hf., greiði stefnanda, Axel Ström Óskarssyni, 4.500.000 krónur in solidum ásamt 1% vöxtum frá 22. júlí 1992 til 11. ágúst 1993, með 1,25% ársvöxtum frá þeim degi til 11. nóvember 1993, með 0,5% ársvöxtum frá þeim degi til 15. nóvember 1995, með 4,5% ársvöxtum frá þeim degi

til 21. desember 1995, en með dráttarvöxtum samkvæmt 10. og 12. gr. vaxtalaga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags, en vextir leggjast við höfuðstól á 12 mánaða fresti, í fyrsta sinn 21. desember 1996.

Stefndu greiði stefnanda in solidum 350.000 krónur í málskostnað, þ. m. t. 24,5% virðisaukaskattur.

Til frádráttar framangreindum kröfum komi 1.413.364 krónur, sem greiddar voru 10. janúar 1996.
